

سوگلی که با کمک انگلیس مملکت داری کرد

۱۲ آذر ۱۳۹۳ ساعت ۱۶:۳۷

ملک جهان خانم ملقب به نواب علیه و مهد علیا (۱۲۲۰ - ۶ ربیع‌الثانی ۱۲۹۰، تهران) همسر محمد شاه و مادر ناصرالدین شاه قاجار بود. ملک جهان خانم دختر امیر محمد قاسم خان قاجار قوانلو (ملقب به ظهیرالدوله) و بیگم جان خانم (دختر دوم فتحعلیشاه قاجار) بود. در ۱۶ سالگی او را به عقد پسردهی‌اش محمدمیرزا که آن زمان ولیعهد بود درآوردند.

ملک جهان خانم ملقب به نواب علیه و مهد علیا (۱۲۲۰ - ۶ ربیع‌الثانی ۱۲۹۰، تهران) همسر محمد شاه و مادر ناصرالدین شاه قاجار بود. ملک جهان خانم دختر امیر محمد قاسم خان قاجار قوانلو (ملقب به ظهیرالدوله) و بیگم جان خانم (دختر دوم فتحعلیشاه قاجار) بود. در ۱۶ سالگی او را به عقد پسردهی‌اش محمدمیرزا که آن زمان ولیعهد بود درآوردند. وقتی محمدمیرزا به پادشاهی رسید، مهدعلیا سوگلی او و ملکه ایران شد. او پس از آنکه پسرش شاه شد، مهد علیا لقب گرفت.

حاصل ازدواج او با محمدشاه، پنج فرزند به نام‌های سلطان ملک میرزا، سلطان محمود میرزا، کشور خانم، ناصرالدین میرزا و عزت الدوله بود که سه فرزند نخست در کودکی درگذشتند. او در ۲۵ سالگی، پسرش ناصرالدین میرزا و در ۳۰ سالگی، دخترش، عزت ملک (ملک نسا خانم) را به دنیا آورد. محمد شاه با اینکه ناصرالدین میرزا را از ۵ سالگی به عنوان جانشین خود معرفی کرده بود چند بار قصد کرد پسر دیگرش عباس میرزا (پسر خدیجه کردستانی که نسبش به شیخ‌های نقشبندیه می‌رسید) را ولیعهد کند. در سال ۱۲۶۴ ق که محمدشاه درگذشت، مهد علیا پسرش را که در تبریز بود به تهران فراخواند و خود نیز به کمک هوادارانش و سفارت انگلیس برای ۴۰ روز امور مملکت را به دست گرفت و آرامش شهر را حفظ کرد. او به عنوان ملکه مادر نایب السلطنه شورای سلطنت را تشکیل داد و حاج میرزا آقاسی وزیر محمدشاه را که هوادار عباس میرزا بود، عزل کرد. عباس میرزا و خدیجه کردستانی نیز که از جانب او احساس خطر جانی می‌کردند با کمک فرهاد میرزا معتمدالدوله به سفارت انگلیس پناه بردند و متحصن شدند.

مهدعلیا زنی با کفایت بود. او بر ادبیات فارسی و به زبان عربی و زبان فرانسه مسلط بود، با موسیقی و آواز آشنایی داشت و خط ریز و خط درشت می‌نوشت. به مطالعه دیوان شعرا و کتب تاریخ رغبت فروان داشت و کتابخانه خصوصی او را این دو نوع کتاب تشکیل می‌داد.

مهد علیا به ساختن و نوسازی بناها مانند باغ مادر شاه در مرقد شاه عبدالعظیم، مدرسه حکیم باشی (یا مدرسه مهد علیا)، ساختن بارگاه و بقعه زبیده خاتون، تعمیر و اتمام مسجد امیرقاسم خان، پدرش (یا مسجد مادر شاه) توجه داشت.

از مهد علیا چند سجع مَهر با عنوان‌های «ملک النساء العالمین»، «عصمة الدنيا و الدین» و ... باقی است.

مهد علیا در روزگار پادشاهی پسرش به نفوذ بالایی در کارهای کشور دست یافت همچنین وی از زنان باسواد عصر خود است که به امور سیاسی و مملکت داری کاملاً واقف بوده است و پسرش در این امور با او مشورت می‌کرده است.

دختر مهد علیا، ملک‌زاده خانم ملقب به عزت‌الدوله با وجود ناخرسندی مهد علیا در ۱۳ سالگی در روز جمعه ۲۲ ربیع‌الاول از سال ۱۲۶۵ ق. به همسری امیر کبیر درآمد و کینه او نسبت به امیر کبیر بیشتر شد.

او در جناح مخالف امیر کبیر تمام کوشش خود را برای مبارزه با اصلاحات وی و براندازی‌اش صرف کرد.

سرانجام امیر کبیر با دخالت او در سال ۱۲۶۸ در حمام فین کاشان به قتل رسید. پس از مرگ امیر کبیر، موجب صدراعظم شدن میرزا آقا خان نوری اعتمادالدوله شد و دخترش عزت ملک خانم را که سیاهپوش امیر کبیر بود به اجبار به عقد میرزا کاظم خان پسر آقاخان نوری درآورد.

او در سن ۷۰ سالگی در ۶ ربیع‌الثانی ۱۲۹۰ ق.، هنگامی که ناصرالدین شاه به سفر اروپا رفته بود در تهران درگذشت و در آرامگاه محمدشاه در قم دفن شد.

روی هم رفته مهدعلیا از زنان بزرگ تاریخ کشور ما چه از لحاظ سیاسی چه از لحاظ علمی بوده است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۵۱۶۶/مملکت-انگلیس-کمک-سوگلی-۱۶۶۱>